

№ 90

Уривок з листа митрополита Івана Павловського до архієпископа Івана Теодоровича про «надзвичайний» собор 28–29 січня 1930 р. про ліквідацію УАПЦ від 5 серпня 1931 р.**ДОКУМЕНТ САМООЧОРНЕННЯ.****МИТРОПОЛИТ ІВАН ПАВЛОВСЬКИЙ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ УАПЦ**

Через 8 місяців після надзвичайного Собору в грудні 1930 р., якому влада дозволила відновити Українську Православну Церкву в обмежених рамках, Митрополит Харківський і всієї України Іван Павловський написав листа до архієпископа Іоана Теодоровича у Сполучених Штатах, в якому намагався довести, що УАПЦ не була ліквідована комуністичною владою, а «самоліквідувалася». Можна припускати, що лист був написаний під тиском, якщо не під диктат, ДПУ.

Через нецерковну діяльність в Церкві і використання її керуючих органів в політичних цілях, про що посвідчили на процесі СВУ В. М. Чехівський, К. І. Товкач та ін., не тільки була унеможливлена праця, а й повстала реальна загроза самому існуванню нашої Церкви. Слов'янщина з новою ненавистю й неприхованою зловтішністю піднялась знову на нас. Віруючий нарід переставав вірити нашому церковному слову, почався відхід деяких парафій до слов'янської Церкви. Ми чули докір віруючого українського народу: куди нас заведено, до кого тепер йти? Слов'яни втішалися з нашого трудного становища й безсоромно всяк перед народом ганьбили нас і нашу Церкву. Церква, після свідчення В. М. Чехівського і інш., не мала чим виправдатися. Що ж було робити? Чекати ліквідації ззовні і Цим остаточно показати перед усіма, що українська Церква була не Церква, а політична організація?

Помолились Богу і вирішили: треба рятувати Церкву. Був один життєвий порятунок при всяких умовах, це — самоліквідація церковної організації, тієї організації, яка, за свідченням самих керівних членів Церкви, використовувалась в нецерковних Цілях. Така була воля всієї Церкви, що скликала Надзвичайний Собор, який сам, під почесним головуванням Найпочеснішого митрополита [о] Миколи [Борецького], після доповіді Голови ВПЦР прот. Л. Юнакова, одностайно висловився й одногосне затвердив рішення: во ім'я життя Церкви ліквідувати керуючі органи УАПЦ. То значить, були ліквідовані: ВПЦРада, Окр[угові] Ц[ерковні] Ради й духовне керівництво Церквою митрополита та єпископів. Осталися жити неорганізовані поміж собою парафії без керівництва та діяти їхні парафіяльні ради. Митрополит та єпископи зосталися священнодіяти й працювати в межах своїх катедральних парафій. Отже,

не розпорядженням комуністичного уряду, як то було повідомлено в *Екклезія*, а сама Церква зліквідувала свою нецерковну організацію. Про ухвалу Надзвичайного Собору була надіслана до всіх парафій інформація, підписана Найпочеснішим Миколою та Президією ВПЦРади.

5. VIII. 1931 р.

[Митр. Іван Павловський]

Опубліковано:

Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви: В 4 т. – Нью-Йорк; Бавнд Брук: Друкарня УПЦ в США, 1977.

Репринтне видання. К., 1998 – Т. IV (XX ст.). – Ч. 1. – С. 321–322.

Мартирологія Українських Церков: В 4-х т.

Т. I: Українська Православна Церква. Документи, матеріали, християнський самвидав України. – Балтимор; Торонто: Укр. Вид-во «Смолоскіл» ім. В. Симоненка, 1987. – С. 159–161.

№ 91

Уривок з книги митрополіта Василя Липківського «Історія Української Православної Церкви. Розділ VII: Відродження української церкви» про розкол в керівництві УАПЦ 1926–1927 рр. [після 1932 р.]

ТРЕТЯ ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКОВНА РАДА

На 1-е серпня р[оку] 1926 від 2-ої ВПЦР залишилось порожнє місце й печатки ДПУ на дверях канцелярії [1], а в серпні до Києва прибувають єпископ Петро Ромоданів з своїми підручниками єпископом Марком Грушевським і протоієреєм Костем Шараєм. Вони ввійшли в стосунки з заступником митрополита УАПЦ архієпископом Нестором Шараєвським і від нього пішло прохання до ДПУ про скликання на 1-е вересня наради для обговорення питання про дальше керівництво УАПЦ і зняття печаток з канцелярії ВПЦР для підготовки до наради. Дозвіл зараз же було дано, канцелярію ВПЦР розпечатано, і в неї вступили нові хазяї [2].

Нарада в свій час відбулась під головуванням, запевне, Ромоданова; на нараду прибуло 20 єпископів і душ 60 духівництва й мирян. Нарада обрала «тимчасову комісію по унормуванню життя УАПЦ» під почесним головуванням архієпископа Нестора Шараєвського; головою комісії обрано єпископа Ромоданова, членами архієп. Малюшкевича й Павловського, мирянина Кобзаря і ще якогось земляка Ромоданова. Нарада винесла осуд Ярещенка, Потієнка, а вже загалом і мене, склала свою ухвалу щодо дальшого напрямку життя УАПЦ й доручила комісії скликати в свій час Покрівські збори; між іншим доручила комісії прохати владу про моє визволення.